

მუსიკალური თამაშობები სკოლამდელთათვის

მაგდა თხილავა

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: magda.tkhilavai@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2023.30.21>

დიდია მშობლის როლი ბავშვის მუსიკალურ განვითარებაში. ისინი დიდ ყურადღებას აქცევენ პატარების მიერ ფერების, საგნის ფორმების, რიცხვებისა და ა. შ. სწავლას, ამიტომ ბავშვის მუსიკალური განვითარება უკანა პლანზე გადადის. მნიშვნელოვანია, რომ ბავშვის მუსიკალურ განვითარებაზე ადრეული ასაკიდან ვიზრუნოთ, რაც ხელს უწყობს ბავშვის სმენის, რიტმის გრძნობის, წარმოსახვის, ყურადღების და ემოციური სფეროს განვითარებას.

მუსიკის მოსმენას დიდი წვლილი შეაქვს ბავშვის პიროვნების, მათ შორის მისი ემოციური სფეროს განვითარებაში. გავაცნოთ პატარას სხვადასხვა ჟანრისა და ხასიათის მუსიკა, ვისაუბროთ იმაზე, თუ რა განწყობის გადმოცემა სურდა ნაწარმოების ავტორს. მუსიკა გადმოგვცემს უამრავ ემოციას, სხვადასხვა გრძნობას, განცდას, აღწერს ბუნების მოვლენას...

მუსიკალური თამაშები სკოლამდელი ასაკის ბავშვების აბსოლუტურ უმრავლესობას მოსწონს, რომელთა დახმარებით მათ უვითარდებათ სმენა, რიტმის გრძნობა, ყურადღება, მეხსიერება, წარმოსახვა, ემოციურობა. სასურველია, ბავშვებმა მუსიკალური თამაშები ითამაშონ მთელ ოჯახთან ერთად, მოუსმინონ მუსიკას ერთად, განიხილონ შთაბეჭდილებები. ეს არ არის მხოლოდ სახალისო, არამედ ძალიან სასარგებლოცაა

საკვანძო სიტყვები: ბავშვის მუსიკალური განვითარება, ემოციური სფერო

ბავშვის ადრეულ ასაკში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს მუსიკალურ განვითარებას. მუსიკა დადებითად მოქმედებს ბავშვის განვითარების სხვადასხვა სფეროზე. მუსიკალური ნაწარმოების მოსმენის დროს ბავშვი ემოციურად რეაგირებს მასზე. მუსიკა თანატოლებთან კომუნიკაციის ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა. მუსიკალური თამაშები ხელს უწყობს შემოქმედებით აქტივობასა და ინტელექტუალურ განვითარებას, მასწავლებლისა და ბავშვების თანამშრომლობას, პოზიტიური გარემოს შექმნას. სკოლამდელი ასაკი, ექსპერტთა აზრით, სინთეზური პერიოდია ბავშვის სხვადასხვა მუსიკალური შესაძლებლობის ფორმირებისთვის. როგორც მეცნიერები ასაბუთებენ, ყველა ბავშვი დაბადებიდანვე ბუნებრივად მუსიკალურია, მხოლოდ უფროსებზეა დამოკიდებული, როგორ შეძლებენ პატარები თავიანთი ნიჭის რეალიზებას.

მუსიკალურ შესაძლებლობებს ბავშვი ადრეულ ასაკში ავლენს. ამიტომ ბავშვის მუსიკალურ განვითარებაზე ზრუნვა ადრე დაწყების აუცილებლობაზე მიუთითებს. დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს ბავშვის მუსიკალური და სენსორული შესაძლებლობების ფორმირებას. მუსიკალური და დიდაქტიკური თამაშების საფუძველზე უნდა მოხდეს პატარების მუსიკალურ და სენსორულ განვითარებაზე მუშაობა. ამისათვის საჭიროა განვითარების გზების სწორად დასახვა.

მუსიკას განსაკუთრებული როლი აქვს საზოგადოებაში. ძველად სამედიცინო ცენტრები მუსიკით მკურნალობდნენ ნერვულ აშლილობებს, გულისა და სისხლძარღვთა სისტემის დაავადებებს, მუსიკა ყოველთვის ახდენდა გავლენას ადამიანის ინტელექტუალურ განვითარებასა და ემოციურ კეთილდღეობაზე.

დიდია მშობლის როლი ბავშვის მუსიკალურ განვითარებაში. ისინი დიდ ყურადღებას აქცევენ პატარების მიერ ფერების, საგნის ფორმების, რიცხვებისა და ა. შ. სწავლას, ამიტომ ბავშვის მუსიკალური განვითარება უკანა პლანზე გადადის. მნიშვნელოვანია, რომ ბავშვის მუსიკალურ განვითარებაზე ადრეული ასაკიდან ვიზრუნოთ, რაც ხელს უწყობს ბავშვის სმენის, რიტმის გრძნობის, წარმოსახვის, ყურადღების და ემოციური სფეროს განვითარებას.

საჭიროა ბავშვებს გავაცნოთ სხვადასხვა საბავშვო მუსიკალური ინსტრუმენტი: ქსილოფონი, ტამბური, დრამი, ზარი, კოვზები, სამკუთხედი, გიტარა, საყვირი, და ა.შ. რაც უფრო მეტ ინსტრუმენტს შევავროვებთ თვალსაჩინო მასალად, მით უფრო საინტერესო იქნება ბავშვისთვის თამაში. მოვათავსოთ არსებული მუსიკალური ინსტრუმენტები ბავშვის მხედველობის არეში. ნება დავრთოთ მას ითამაშოს ამ ინსტრუმენტებით, მოუსმინოს მათ და გაიგოს თითოეული მათგანის ჟღერადობა. ამის შემდეგ, ვთხოვთ პატარას დახუჭოს თვალები ან მოშორდეს ინსტრუმენტებს და თავად ჩვენ დავუკრათ საკრავები. ბავშვი ტემბრის გაგონებით უნდა მიხვდეს რა ინსტრუმენტი ჟღერს. შემდეგ შეგვიძლია როლები შევცვალოთ. ეს თამაში შეიძლება განვახორციელოთ წლინახევრის ბავშვებთანაც, მხოლოდ ბევრი საკრავი არ უნდა იყოს. მუსიკალური ინსტრუმენტების ნაცვლად შეგვიძლია გამოვიყენოთ საყოფაცხოვრებო ნივთები და იმპროვიზირებული მასალები. მაგალითად, ქილებსა და ჭიქებზე დაკაკუნება, ღილების ხმაური, პოლიეთილენის შრიალი და ა.შ. საინტერესო თამაშია – „გამოიცანი რომელი გასაღებია ან რომელი რეგისტრია“. ბავშვმა ჟღერადობით, ბგერის სიმაღლის მიხედვით, უნდა გამოიცნოს მაღალია ბგერა თუ დაბალი. ამ დროს სასურველია გამზადებული გვქონდეს ცხოველთა და ფრინველთა გამოსახულებები, რომლებსაც ბავშვები ჟღერადობის შესაბამისად მიაკრავენ ვიოლინოს ან ბანის გასაღებზე. მაგალითად, ჩიტს და წრუწუნას წებოს გამოყენებით ვიოლინოს გასაღებთან დასვამენ, დათვის, დინოზავრს და სპილოს – ბანის გასაღებთან და ა. შ. ასე ხელს შევუწყობთ ადრეულ ასაკშივე სმენითი აღქმისა და ვიზუალურ-ფიგურული აზროვნების განვითარებას. ასეთი თამაშით მუსიკის გაკვეთილი

ბავშვისთვის ბევრად უფრო საინტერესო გახდება, ამ გზით, შეგვიძლია შევასწავლოთ „მაღალი“ და „დაბალი“ ბგერის ცნებები.

მუსიკის მოსმენას დიდი წვლილი შეაქვს ბავშვის პიროვნების, მათ შორის მისი ემოციური სფეროს განვითარებაში. გავაცნოთ პატარას სხვადასხვა ჟანრისა და ხასიათის მუსიკა, ვისაუბროთ იმაზე, თუ რა განწყობის გადმოცემა სურდა ნაწარმოების ავტორს. მუსიკა გადმოგვცემს უამრავ ემოციას, სხვადასხვა გრძნობას, განცდას, აღწერს ბუნების მოვლენას...

ბავშვს რომ განუვითარდეთ რიტმის გრძნობა და ვასწავლოთ სწრაფი და ნელი ტემპების გარჩევა, წინასწარ უნდა მოვამზადოთ ბავშვისთვის შესაბამისი კომპოზიციები. შევასრულოთ სხვადასხვა მოძრაობები ტემპის მიხედვით. მაგალითად, ნელ მუსიკაზე - ვსეირნობთ, თავს ვაქნევთ, რბილად ვატრიალებთ ხელებს, სწრაფ მუსიკაზე - ტაშს ვუკრავთ, დავრბივართ, ვხტებით. კიდევ უფრო საინტერესო და სახალისო იქნება, თუ ერთ ნაწარმოებში გამოყენებულია ცვალებადი ტემპები.

საინტერესო თამაშია – „ხმამაღლა და ჩუმად“. ეს თამაში წინა თამაშის მსგავსია, რომლითაც ბავშვს შეუძლია ისწავლოს მუსიკის ხმოვანების სიძლიერის გარჩევა. ამ მუსიკალური თამაშის ერთ-ერთი ვერსია შეიძლება ასეთი იყოს: მასწავლებელი უკრავს, ბავშვმა უნდა ირბინოს ფეხის ხმამაღალი დარტყმით ან მუსიკის შესაბამისად, იაროს ფეხის წვერებზე ჩუმად, მშვიდად. თუ ბევრი ბავშვია, გავანაწილოთ როლები, მოვიწვიოთ კატა და თავი სათამაშოდ. სანამ „ატას“ სძინავს ჩუმ და წყნარ მუსიკას ვასრულებთ, „თაგვები“ იპარებიან მისკენ და როგორც კი ხმამაღალი მუსიკა დაიწყება, „კატა“ იღვიძებს და ცდილობს „თაგვებს“ დაეწიოს და დაიჭიროს.

დაახლოებით 2,5 წლიდან შეგვიძლია დავიწყოთ პატარა მუსიკალური სპექტაკლების თამაში ჩვენს პატარებთან ერთად. მთავარი იდეა ის არის, რომ მასწავლებელი კითხულობს ზღაპარს, ხოლო ბავშვი (უფროსის დახმარებით) ტექსტის შესაბამისად ახმოვანებს შესაფერისი ხმის ტემბრით.

„ადგილზე გაყინვა“ პოპულარული მუსიკალური თამაშია, რომელიც სკოლამდელ ასაკშივე კარგად ავითარებს ყურადღებას და რეაქციის სიჩქარეს. მაგალითად, სანამ მასწავლებელი უკრავს ინსტრუმენტზე, ბავშვები მხიარულობენ, დარბიან დარბაზში, ხტუნავენ. როდესაც მუსიკა შეჩერდება, ბავშვმა, უფროსთან ერთად, უნდა შეძლოს გაყინვა და სცადოთ რაიმე ფიგურის წარმოსახვით გამოსახვა.

მუსიკალური თამაშები სკოლამდელი ასაკის ბავშვების აბსოლუტურ უმრავლესობას მოსწონს, რომელთა დახმარებით მათ უვითარდებათ სმენა, რიტმის გრძნობა, ყურადღება, მეხსიერება, წარმოსახვა, ემოციურობა. სასურველია, ბავშვებმა მუსიკალური თამაშები ითამაშონ მთელ ოჯახთან ერთად, მოუსმინონ მუსიკას ერთად, განიხილონ შთაბეჭდილებები. ეს არ არის მხოლოდ სახალისო, არამედ ძალიან სასარგებლოცაა.

თამაშში ბავშვის გონებრივი პროცესები უფრო ეფექტურად ვითარდება, ვიდრე სხვა ტიპის აქტივობებში, ამიტომ თამაშზე დაყრდნობა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი გზა ბავშვების აქტივობაში ჩართვისთვის. თამაში ხელს უწყობს ცოდნის შექმნას, აძლევს პატარებს სხვებთან კომუნიკაციის საშუალებას, აჩვენებს მათ ბუნებასთან ურთიერთობას...

მუსიკალური თამაშის მიზანია განუვითაროს ბავშვებს მუსიკალური ინტელექტი, რიტმისა და მეტრის გრძნობა, მუსიკალური მეხსიერება, სმენა, სასიმღერო ხმა. მუსიკალური თამაშები ხელს უწყობს შესწავლილი მასალის სწრაფ დამახსოვრებას, სწავლის ინტენსივობას და ბავშვების ემანსიპაციას, კომპლექსებისგან თავის დაღწევას.

ლიტერატურა:

1.თამაში სწავლისა და განვითარებისთვის. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, გაეროს ბავშვთა ფონდი. თბილისი, 2015

2.ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სახელმწიფო სტანდარტები. გაეროს ბავშვთა ფონდი და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო. თბილისი, 2018.

Magda Tkhilava

e-mail: magda.tkhilavai@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2023.30.21>

Musical games for preschoolers

Abstract

The role of parents in the musical development of a child is great. They pay a lot of attention to colors, object shapes, numbers, etc. Sh. learning, therefore the child's musical development is pushed into the background. It is important to take care of a child's musical development from an early age, which contributes to the development of the child's hearing, sense of rhythm, imagination, attention and emotional sphere.

Listening to music greatly contributes to the development of a child's personality, including his emotional sphere. Let's introduce the baby to music of different genres and character, talk about what mood the author of the piece wanted to convey. Music conveys a lot of emotions, different feelings, feelings, describes natural phenomena...

Musical games are liked by the vast majority of preschool children, with the help of which they develop hearing, sense of rhythm, attention, memory, imagination, emotionality. It is desirable for

children to play musical games with the whole family, listen to music together, discuss impressions. It is not only fun, but also very useful.

Key words: child's musical development, emotional sphere

რეცენზენტი: პროფესორი რუსუდან ლორთქიფანიძე